

مجمع عر فان

دوره چهل و پنجم

مطالعه آثار حضرت نقطه اولی
و حضرت عبدالبهاء
بخش اول

۱ تا ۴ می ۲۰۰۲

مدرسه بهائی بوشن
سانتا کروز - کالیفرنیا

سپاسگزاری

چهل و پنجمین دوره مجمع عرفان

تحت توجهات محقق روحانی ملی بهائیان آمریکا

با همکاری

دفتر امور احبابی ایرانی-آمریکایی

و

شورای بهائی منطقه‌ای غرب آمریکا

توسط

صندوق یادبود حاج مهدی ارجمند

با مساعدت

صندوق پژوهشیاری نادیا سعادت

و کمک اهدائی

دکتر ناصر و مهشید درخشان

در مدرسه بهائی بوش در کالیفرنیای شمالی برگزار می‌شود

طوبی لمن تفکر فی ما نزل
فی کتاب المہیمن القيوم

مجمع عرفان

دوره چهل و پنجم
۱ تا ۴ می ۲۰۰۳

مدرسه بهائی بوش

برنامه

پنجشنبه اول می

ایرج این	مجمع عرفان در آغاز دهه دوم	بعد از ظهر
	معرفی شرکت کنندگان	۶:۳۰
	برنامه مخصوص دوازدهم عید رضوان	۷:۴۵
		۸:۰۰
		۸:۱۵

جمعه ۲ می - صبح

مشارق الاذکار	۷:۳۰
صبحانه	۸:۰۰

	مناجات شروع و آغاز برنامه روز	٩:٠٠
امین بنانی	معرفی کلی آثار حضرت عبدالبهاء	٩:١٠
	تنفس	١٠:٠٠
حبيب رياضتي	معرفی کلی آثار حضرت نقطه اولی	١٠:١٥
	تنفس	١١:٠٥
	موسيقى	١١:٢٥
معين افاناني	از مدنیه تا سیاسیه	١١:٤٠

جمعه ۲ من - بعد از ظهر

معین افاناني، علاء قدس، حبيب رياضتي	میز گرد قیوم الاسماء	٢:٤٥
	تنفس	٣:٣٥
	ادامه میز گرد	٣:٤٥
	تنفس	٤:٣٥
	موسيقى	٤:٥٠
	ادامه میز گرد	٥:٠٠
	شام و وقت آزاد	٦:٠٠
	بحث آزاد	٨:٠٠
	موسيقى و آواز	٩:٣٠

شنبه ۳ می - صبح

مشرق الاذکار	۷:۳۰
صبحانه	۸:۰۰
مناجات شروع و آغاز برنامه روز	۹:۰۰
مفهوم محبت در آثار حضرت عبدالبهاء	۹:۱۰
سپاهلا افنانی	
تنفس	۱۰:۰۰
مروری بر لوح فورل	۱۰:۱۵
حشمت شهریاری	
تنفس	۱۱:۰۵
سوابق و مضامین لوح عمه	۱۱:۴۰
علاء الدین قدس	

شنبه ۳ می - بعداز ظهر

ناهار و وقت آزاد	۱:۰۰
سیمای حضرت محمد در آثار حضرت عبدالبهاء محمد صادق فرهنگی	۲:۴۵
تنفس	۳:۳۵
مضامین و سوابق رساله سیاسیه	۳:۴۵
پیروز خوروش	
تنفس	۴:۳۵
موسیقی	۴:۵۰
تفسیر بسم الله الرحمن الرحيم	۵:۰۰
قاسم بیات	
شام و وقت آزاد	۶:۰۰

بحث آزاد	۸:۰۰
موسیقی و آواز	۹:۳۰
بحث آزاد	۸:۰۰
موسیقی و آواز	۹:۳۰
یکشنبه ۴ می - صبح	
مشرق الاذکار	۷:۳۰
صبحانه	۸:۰۰
مناجات شروع و آغاز برنامه روز	۹:۰۰
حبيب رياضتي	۹:۱۰
مضامين كتاب مستطاب بيان	۹:۱۰
تنفس (جمع آوري اوراق ارزشيباي)	۱۰:۰۰
راهنمايي برای پژوهش	۱۰:۱۵
معين افنانی	در آثار حضرت عبدالبهاء
	جلسه پایانی
	ناهار
بعد از ظهر	۱۱:۰۰
عزيمت از مدرسه بهائي بوش	۱۲:۳۰
حبيب رياضتي	تنظيم کننده سخنرانیها:
منوچهر وهمن	تنظيم کننده برنامه موسیقی:
منوچهر وهمن	مجریان:
شهرزاد مشگانی خرسندی	
رامین امجدی	نظمات جلسات:
بهیه فرجی	

معرفی مختصر مباحثی که در چهل و پنجمین دوره

مجمع عرفان

سال ۲۰۰۳ در مدرسه بهائی بوش مطرح می‌گردد

محمد افنان	کتاب بیان
سهیلا افنانی	مفهوم محبت در آثار حضرت عبدالبهاء
معین افنانی	پژوهشی در آثار حضرت عبدالبهاء
معین افنانی	مضامین رساله مدنیه
محمد قاسم بیات	مضامین و سوابق تفسیر بسم الله الرحمن الرحيم
پیروز خوروش	مضامین و سوابق رساله سیاسیه
شاپور راسخ	از رساله مدنیه تا رساله سیاسیه
حشمت شهریاری	معرفی اجمالی لوح مبارک به اعزاز پروفسور فورل
محمدصادق فرهنگی	سیمای حضرت محمد در آثار حضرت عبدالبهاء
علا الدین قدس	سوابق و مضامین لوح عمه
معین افنانی	مندرجات لوح بسمله

ضمیمه

راهنمایی برای مطالعه آثار حضرت نقطه اولی

حبیب ریاضتی

کتاب مستطاب بیان

محمد افنان

- کلیه آثار حضرت نقطه اولی مسمی به بیان است: بیان بطور کلی اسم عام برای آثار حضرت نقطه اولی است.
- بیان بطور خاص عنوان دو اثر از آثار حضرت نقطه است که به بیان عربی و بیان فارسی شهرت دارد
- بیان عربی مشتمل بر یازده واحد و هر واحد ۱۹ باب است
- بیان فارسی مشتمل بر نه واحد و هر واحد ۱۹ باب است ولی از واحد نهم فقط ده باب نازل شده است
- بیان فارسی بنا بر تصريح حضرت ولی امرالله "ام الكتاب" دور بابی است
- مطالب کتاب بیان تفصیل اصول عقاید شریعت - تفسیر مشابهات کتب مقدسه قبل - احکام - و بشارت بظهور موعود بیان است که به "من يظهره الله" از حضرتش نام برده شده
- هر دو متن عربی و فارسی در ماکو نازل شده است
- بیان فارسی و عربی به زبان فرانسه توسط نیکلا A.L.M. Nicolas شرق شناس فرانسوی که با مر حضرت باب ارادتی مؤمنانه داشت ترجمه شده و خلاصه‌ای از ابواب بیان فارسی نیز بوسیله براون E. G. Browne بزیان انگلیسی تدوین گشته است. همه این متون بچاپ رسیده است
- کتاب بیان فارسی بخط جناب سید حسین کاتب و جناب ملا عبدالکریم قزوینی و جناب زین موجود است
- تنها قسمتهایی از کتاب بیان فارسی که در "منتخباتی از آثار حضرت نقطه اولی" نقل شده تاکنون بزیان نزولی نیز نشر شده است. متن کامل کتاب بیان بوسیله ازلی‌ها هم بچاپ رسیده است ولی محتاج مقابله و بررسی با نسخ موئیق است.

مفهوم محبت در آثار حضرت عبدالبهاء

سهیلا افنانی

مفهوم محبت در الواح و آثار بهانی به کرات مطرح شده است و ما برای درک این مفهوم از آثار حضرت عبدالبهاء، کمک می‌گیریم.

حضرت مولی‌الوری در لوح «کنت کنزا» که در تفسیر حدیث قدسی "کنت کنزاً مخفیاً فاحببیت ان اعرف فخلقت الخلق لکی اعرف" نازل شده، مراتب محبت را بیان می‌فرمایند: "به نظری مراتب محبت بیحد و شمار است و به نظری در قمیص وحدت آشکار است".

حضرت عبدالبهاء در لوح «محبت» که به عربی نازل فرموده‌اند و در مجموعه «من مکاتیب حضرت عبدالبهاء»، درج شده است، ابتدا از قول عرفای صوفیه مراتب محبت را به شرح ذیل توضیح می‌فرمایند:

۱. محبت حق به حق – در این رتبه ذات الهی قبل از ظهور کائنات به جمال خویش نزد عشق می‌باخت و این محبت سرچشمه جمیع محبتها و عشقها شد.
۲. جلوة محبت حق در کائنات – در این رتبه نشانه‌ها و آیات عشق الهی در موجودات جلوه نموده و حق انوار جمال خویش را در کائنات مشاهده می‌نماید.
۳. محبت خلق به خلق – در این رتبه نفوس بشری جلوة جمالی از لی را در مرایای ممکنات مشاهده می‌نمایند.
۴. در مقام چهارم، عاشقان آن ذات یگانه جمال معشوق را منزه از وسائل و مبیناً از مرایا و مجالی مشاهده می‌نمایند. یعنی از تکثر وجود به واحد حقیقتی پی می‌برند.
پس از شرح این مراتب حضرت عبدالبهاء مرتبه پنجمی را به عقاید عرفا اضافه نموده و مفهوم جدیدی از محبت را معرفی می‌فرمایند:
۵. رتبه پنجم محبت عبارت است از آن میل روحانی و محبت واقعی که متجلذین جمال احادیث به جمال نفس خویش دارند. این رتبه حاکی از همان محبت حق به حق است و این مقام رفیع منبع در درجه اول مختص مظاہر مقدسه است و سپس انفس مجردة انسانیه که روحشان محل تجلی آفتاب مظاہر مقدسه است.

به فرموده مبارک در همین لوح «کنت کنز» چون مراتب و مقامات در عالم به میزان نامحدود وجود دارد، محبت هم که همان مغناطیس احادیه‌ایست که در رابطه این کائنات با یکدیگر حکم‌فرماست به میزان و مراتب نامحدود موجود است. «محبت ناموس اعظم است در عالم کون.» یعنی محبت آن قانون کلی الهیست که در عالم وجود حکم‌فرماست.

لوح زیبای «محبت» شامل تعاریف متعددی از محبت نیز هست از جمله بیانی به این مضمون می‌فرمایند: «محبت فیض روحانی و نفائث روح القدس و موجد ترقی انسان و تجلی رحمانی و سبب ظهور حق در عالم امکان و قوه مغناطیسی بین سیارات و باعث انکشافات اسرار در عالم کون است و نیز روابط ضروریست که خداوند از حقایق اشیاء بر می‌انگیزد و به وجود می‌آورد.»

معین افنانی

پژوهشی در آثار حضرت عبدالبهاء

آثار حضرت عبدالبهاء را میتوان از جهات مختلف مورد مطالعه و تحقیق قرار داد. برای

مثال این آثار را میتوان از نقطه نظر زمان صدور آنها بررسی نمود. هیکل مبارک قریب به شصت (۶۰) سال به صدور آیات اشغال داشته‌اند. از این میان آثاری که در دوران حیات جمال اقدس ابھی از قلم حضرت عبدالبهاء صادر گشته دارای مشخصات ویژه‌ای است. در این دوران که شمس مظہر امر الهی در اشراق است آنچه حضرت عبدالبهاء مرقوم فرموده‌اند کلّاً به اشاره جمال‌القدم و در باره مواضیع مخصوصی بوده که اراده جمال‌مبارک به آنها تعلق گرفته است. تفسیر حدیث کنت کنزاً مخفیاً رساله شخصی سیاح دو نمونه بارز اینگونه آثار هستند. آثار صادره در عهد میشاق صاحب مشخصات ویژه دیگری است. از جمله میتوان به دستورات و نقشه‌های تبلیغی هیکل مبارک برای اشاعه و حفظ صیانت امرالله بعنوان یکی از نمونه‌های آثار این دوره اشاره نمود. در نگرشی وسیع تر میتوان آثار حضرت عبدالبهاء را از نظر صورت و محتوی مورد مطالعه و تحقیق قرار داد. از نظر فرم و صورت آثار، علاوه بر تقسیم‌بندی بر اساس زمان صدور میتوان به موارد ذیل اشاره کرد:

- * آثار منظوم و آثار منثور
- * زبان آثار (فارسی - عربی - فارسی و عربی - ترکی)
- * لحن و جنبه‌های ادبی آثار
- * مخاطبین آثار
- * کتب حضرت عبدالبهاء
- * مکاتیب حضرت عبدالبهاء
- * خطابات حضرت عبدالبهاء
- * ادعیه و مناجات‌ها

تحقیق در خصوص محتوای آثار حضرت عبدالبهاء میتواند شامل مسائل ذیل پاشد:

- * الهیات بهائی
- * مسائل فلسفی و عقلی
- * مطالب عرفانی و کلامی
- * تفاسیر آیات و روایات ادیان قبل
- * مطالب تاریخی
- * تبیین آثار جمال‌القدم و حضرت رب اعلی
- * تشريع احکام و حدود
- * توضیحات در باره نظم اداری
- * تعالیم اخلاقی

- * تعلیم اجتماعی
- * شرح مسائل سیاسی و حکومت داری
- * توضیح مطالب متنوعه از قبیل تربیتی، علمی، فلسفی و غیره

مخامین و سوابق رساله سیاسیه *

پیروز خوروش

رساله سیاسیه طبق استنادی به خاطر پرسش‌های میرزا علی اصغر خان، اتابک اعظم، صدر اعظم سه پادشاه قاجار صادر شده است. چاپ دوم آن به هنگام صدارت سوم وی برای محمدعلی شاه و فقط چند ماهی پس از صدور فرمان مشروطیت (مظفرالدین شاه) است.

حال و هوای زمان مبتنی بر قدرت فوق العاده آخوندها در تمامی امور مملکت و سنگ اندازی در راه هرگونه اصلاح اعم از گشايش مدرسه‌ها، تأسیس شوراهای حکومتی، تشکیل عدالتخانه، اصلاحات مالی، اداری، قضایی و جز آنهاست. شاه خود کامه‌ای چون ناصرالدین شاه هرگز نتوانسته بود هیچ یک از خیال پردازی‌های خود را که چه از طریق معدودی رجال نیک اندیش نظیر مشیرالدوله و چه به خاطر ضرورت زمان و دیدارهای از فرنگ بدست آورده بود، اندک تحقیقی بدهد. او فقط با تضمین اختیار حرم‌سرا و تشکیلات فاسد خود و شاهزادگانش احتمالاً دلخوش بود، به شرطی که با منافع «آقایان» درگیر نشود. آخرين قدرت‌نمایی قاجار در زمان پدرش محمد شاه بود که لشکری به سالاری منوچهرخان به اصفهان گشیل داشت که فتنه بیش از حد آخوند شفتی را بخواباند.

محتوای رساله ابتدا در تعیین وظیفه علمای دین و فقهاء در امور روحانیه و بخصوص لزوم عدم دخالت آنها در امور حکومتی و سیاست است. مثالهایی چند از دوران صفویه و قاجار آورده شده است. چگونه هر بار مداخلة آنها در امور مملکتی چه فضاحت و بدیختی به بار آورده بوده است. از سلطان حسین صفوی تا سقوط کشور تا فتحعلی شاه قاجار و از دست دادن بسیاری از شهرها و ایالات ایران سخن رفته است. سپس حضرت عبدالبهاء در مورد لزوم وجود یک قدرت دیگر یعنی حکومت عادله سیاسی، در جوار قوه دینی ولی به کلی مجزا از آن، توضیح می‌فرمایند.

رساله سیاسیه همراه با رساله مدنیه پس از افزون از قرنی همچنان پرتو افکن بر مکانیسم اوضاع اسفبار و دهشتناک کنونی جامعه ایران است.

این رسالات در آینده مورد بحثها و فحصهای فراوان حقوقدانان و روشنفکران خواهد بود و بعون الله جامعه جهان شمول بهانی را از آلودگی تنوکراسی مبڑا خواهد داشت.

از رساله مدنیه تا رساله سیاسیه*

در باره رساله مدنیه که از آثار جوانی حضرت عبدالبهاء است (تحریر در ۱۸۷۵ معادل ۱۲۹۲ هق) سه بررسی درخور توجه است:

- ۱) رساله مدنیه و رساله تجدد در خاور میانه، نگارش دکتر نادر سعیدی (۱۹۹۳)
- ۲) مآخذ و مصادر رساله مدنیه، از دکتر وحید رأفتی در مجله عنديب (شماره نهم و سال

(سوم)

۳) بررسی تجدد و توسعه در رساله مدنیه از رامین وصلی (۱۹۹۹)

خود رساله مدنیه زیر عنوان "أسرار الغیبیه لاسباب المدنیه" تاکنون چهار بار در بمبئی، قاهره، طهران و بالآخر لانگنهاین انتشار یافته و در نشر اخیر حاوی فهرست موضوع‌ها، فهرست اعلام و فهرست عبارات، اشعار و آیات منقوله است و جمیعاً در ۱۶۷ صفحه به طبع رسیده.

اما رساله سیاسیه بعد از صعود جمال ابھی و در آغاز عهد میثاق (۱۳۱۱/۱۸۹۳ هق) از قلم مبارک صادر شده و نسخه چاپی که به نظر بنده رسیده در سنه ۹۱ از روی نسخه مطبوعة هندوستان در ۵۴ صفحه به طبع رسیده است.

هر دو رساله فاقد فصل بندی است و به شیوه قدماً مطالب از پی هم آمده معذلك دکتر سعیدی سه قسمت عمده را در مدنیه تشخیص داده ۱- موضوع و علت نگارش رساله.

۲ و ۳ پاسخ به اعتراضات مخالفان تجدد و ترقی)

در مورد سبک و سیاق کلام می‌توان گفت که رساله سیاسیه مشابه رسالات علماء روشنگران آن زمان است در حالی که سیاسیه عطیری از سبک جمیل و آراسته به صنایع بدیعی حضرت عبدالبهاء در دوره تصتی امور امرالله دارد.

رساله مدنیه ۷ سال بعد از تحریر در بمبئی به چاپ رسید (۱۸۸۲م) یعنی تقریباً یک ربع قرن قبل از مشروطیت و به اقوی احتمال روشنگران دست بدبست آن را می‌برده اند و مضامین آن در افکار برخی از مشروطه خواهان کارگر و مؤثر افتاده است خصوصاً که رساله بدون امضای مبارک بوده.

مباحث اصلی، فرعی و جنبی رساله مدنیه را چنین می‌توان خلاصه کرد:

مباحث اصلی

۱- تشریح موانع تجدد و ترقی و بیان علل و عوامل آن در جوامع بشری

* خلاصه مطالبی که در مجمع عرفان در جولای ۲۰۰۲ در مرکز مطالعات بهائي در آکوتو- ایتالیا ارائه گردیده است.

۲- روشن کردن علل و عوامل عقب ماندگی ایران و انحطاط تمدنش

۳- توضیح طرق وصول به پیشرفت و نوسازی در تمام عرصه های فعالیت برای ایرانیان

۴- ضمن توجه به تجدد غرب و تصدیق مبانی مفید آن بر حذر داشتن مخاطبان از معایب آن

مباحث فرعی

۱- رد نظر سنت گرایان افراطی در مورد اسلام با توضیح این که اسلام مخالف پیشرفت و کسب علم نبوده و نیست

۲- تشویق ضمنی باین که روحیه تجدد طلبی و نوجوئی همیشه با انسان باشد و آدمی خود را اسیر حرمت فکری نکند

۳- بیان آن که تجدد و ترقی به معنای حقیقی در پرتو هماهنگی علم و عقل و دین حاصل می شود

۴- تدین حقیقی مظہر تجدد و پیشرفت است یعنی دینی که در دام تعصّب و تنگ نظری نیافتاده باشد

مباحث جنبی

۱- دفاع از دموکراسی و حکومت پارلمانی در عین تعیین شرائط آن

۲- دفاع از علمای حقیقی همراه با تشریح شرائط و لوازم علم و عالمیت

۳- دفاع از آزادی در عین تعیین حدود آن

۴- دفاع از نوجوئی و نوآوری و بیان حدود آن

معرفی کتاب از دیدگاه حضرت ولی امرالله: حاوی مطالب مهمی در باب نظام آینده جهان (رک
توقیع نظم جهانی)

اما رساله سیاسیه حدود ۱۳ سال قبل از نهضت مشروطیت تحریر شده یعنی ۳ سال قبل از قتل ناصرالدین شاه (۱۸۹۶). از جمله مباحث عمده آن مطالب زیر است:

۱- انتقاد از مداخله علماء در امور حکومتی و سیاسی

۲- حصر وظیفه علماء در "مواظیبت امور روحانیه و ترویج شنون رحمانیه"

۳- ذکر امثله تاریخی از نتایج نامطلوب مداخله علماء در سیاست منجمله در زمان خاقان مغفور(فتحعلی شاه)

۴- بیان ضرورت دو قوه برای ضبط و ربط و نظم در هر جامعه ای: قوه سیاسیه و قوه دینی.

لزوم هر دو برای این که یکی عرصه کیهان روشن کند و دیگری محیط وجودان را روشن نماید

۵_ تعریف دین به عنوان روابط ضروریه منبعث از حقائق اشیاء

۶_ تعریف ارسطوئی از سیاست به عنوان مورث سعادت عینی و صوری هیئت جامعه

۷_ حکومت قوه نافذة شریعت است "پس حکومت عادله حکومت مشروعه است" (پاسخ به علمائی که به نام شریعت با مشروطیت در افتادند)

۸_ دعوت مردم و اهل بھاء به اطاعت و صداقت نسبت به حکومت و تشویق حکومت به رعایت عدل و حفظ حقوق و تأمین رفاه خلق. شرط تعادل، حفظ حقوق متقابل است

در مورد مداخلة علماء در سیاست و عواقب ناخوش آن می توان به این کتابها مراجعه شود: سعید نفیسی، تاریخ اجتماعی و سیاسی ایران در دوره معاصر، ج ۲، نشر ۱۳۶۱، ۷۸-۳۸. نیز حمید

الگار (انگلیسی): دین و ملت در ایران از ۱۷۸۵ تا ۱۹۰۶، نقش علماء در دوره قاجار، نشر ۱۹۶۹

معرفی اجمالی لوح مبارک بافتخار پروفسور فورل حشمت شهریاری

لوح بسیار مهمین فورل که شاید آخرین و مهمترین مکاتبۀ حضرت مولی الوری با دانشمندی غیر بهانی است را می توان به اقیانوسی ژرف و مواج تشبیه کرد که عظمت امواج خیره کننده اش و فور خزان نفیش غیر قابل توصیف و تعریف است.

پروفسور اگوست هانزی فورل در اوایل سپتامبر ۱۸۴۸ در سوئیس پا به عرصه وجود گذاشت. ایام کودکی را در دامان مادری مسیحی گذرانید. در دوران نوجوانی تحت تأثیر افکار مادر بزرگ خود که او را به انجام دادن تحقیقات علمی تشویق می کرد قرار گرفت. به همین دلیل در سن ۲۱ سالگی نتیجه اولین تحقیقاتش را که در باره حیات مورچگان بود به رشته تحریر در آورد و دیری نپایید که او به نام محقق بزرگ زندگانی مورچگان معروف گردید.

پروفسور فورل بعد از اتمام دوره دانشکده پزشکی، در رشته آناتومی مغز و اعصاب تحقیقات فراوان نمود و با مطالعه تأثیفات داروین، تفکرات مونیزم یا توحید فلسفی در او به وجود آمد و بر این عقیده راسخ شد که تمام موجودات از یک اصل کلی و واحد به وجود آمده اند و حقایق معنوی و جسمانی از یکدیگر انفکاک ناپذیرند.

پروفسور فورل از سال ۱۸۷۹ تا سال ۱۸۹۸ به عنوان استاد روانپزشکی و رئیس کرسی این رشته مشغول کار بود. او در زمان حیات طولانیش متجاوز از چهارصد کتاب و مقالات متعدد به رشته تحریر درآورد. او بعد از جنگ جهانی اول که ضربه محکمی بر روحیه بشر دوستانه اش وارد

آورده بود، به رقیمه‌ای از حضرت عبدالبهاء که به افتخار دکتر فیشر صادر شده بود دسترسی پیدا کرد. این لوح در سال ۱۹۱۰ یعنی چهار سال قبل از جنگ جهانی اول صادر و در آن به وقایع جنگ جهانی اول به طور واضح و روشن اشاره شده بود. پیش‌بینی‌های شگرف و غیر قابل تصور حضرت عبدالبهاء او را تحت تأثیر عجیب قرار داده، محركی برای مطالعه دقیق وی در مورد تعالیم بهائی شد. در ضمن به رقیمة دیگری از حضرت عبدالبهاء دست یافت که در آن عقاید مادیون و طبیعیون مورد بحث و انتقاد قرار گرفته بود. پروفسور فورل با این اطلاعات و افکار جدید، ضمن تقديم عریضه‌ای به حضور مبارک سوالات متعددی در باره روح و وجود خالق هستی مطرح و اظهار تمایل نمود که بدون اعتقاد به خدا وجود روح به جامعه بهائی بپسندد.

حضرت عبدالبهاء در جواب او لوح مفصلی مملو از حقایق علمی صادر فرمودند که به نام لوح فورل معروف گردید. متاسفانه بعد از صدور این لوح و قبل از رسیدن آن به دست پروفسور فورل حضرت عبدالبهاء صعود فرمودند و حضرت ولی امرالله این لوح مبارک را به زبان انگلیسی ترجمه و برای پروفسور فورل ارسال داشتند.

مطالب مندرج در لوح فورل را می‌توان تحت چهار عنوان مورد مطالعه قرار داد:

۱. آیا جهان هستی تصادفاً به وجود آمده است؟

۲. آیا انسان زاییده طبیعت است؟

۳. آیا روح انسان با از بین رفتن مغز فانی می‌شود؟

۴. آیا غیر از محسوسات حقایق دیگری در عالم هستی وجود دارد؟

پروفسور فورل، بعد از دریافت این لوح و تعمق در آن به امر بهائی مؤمن شد و قسمت اعظم حیاتش را به انتشار تعالیم بهائی مصروف داشت و تا آخرین لحظات حیات به امر بهائی خدمت نمود. پروفسور فورل پژوهشگر فیلسوف و دانشمندی بزرگ و بی نظیر بود. میس مارتا روت پس از ملاقات او بر سال ۱۹۲۹ وی را یکی از بزرگان عالم بهائی در قاره اروپا دانست و از او به نام یکی از بزرگترین بشر دوستان عالم انسانی که تا آن زمان ملاقات نموده بود نام برد.

محمد صادق فرهنگی

سیمای حضرت محمد ثر آثار حضرت عبدالبهاء

حضرت محمد ابن عبدالله، بنیانگذار و شارع دیانت مقدس اسلام در آثار حضرت بهاءالله با لقب شامخه‌ای چون "رسول الله"، "جمال ازلی"، "شمس نبوت" و غیره یاد شده‌اند و مرکز میثاق البهی

نیز آن حضرت را با عنایوین "مطلع علم"، "مهبیط وحی ذی الجلال" و "مریی حقیقی" ستوده اند. حضرت محمد، از دیدگاه دیانت بهائی، با توجه به جنبه تاریخی استمرار وحی الهی "Progressive Revelation" حلقة اتصالی ادیان و مظاہر مقدسة الهیة قبل با ادیان و مظاہر مقدسة الهیة مستقبل آن حضرت به شمارمی آیند. رابطه نسبی حضرت نقطه اولی با خاندان حضرت رسول و قیامش در جوامع اسلامی بخصوص معتقدین به حقانیت عترت آن حضرت و ادعای آنکه موعود اسلام بخصوص قائم آل محمد می باشدند به سیما حضرت ختمی مرتبت در این امر اعظم جلوه خاصی می دهد.

نزول آثار مبارکه از اقلام مبشر، شارع و مرکز میثاق امر جمال اقدس ابهی در پاسخ به سوالات مؤمنین اولیه که اکثرآ مسلمان بوده اند سید لولاك را مقامی خاص می دهد و درک آثار بهائی را بدون آشنایی با قرآن کریم و مقدسات اسلامی و آثار منثوره آنان مشکل می سازد. حضرت عبدالبهاء در تبیین آثار مبارکه تعلیم می فرمایند که حضرت رسول اکرم مهبط وحی الهی بوده و چون همه مظاہر مقدسة مستقله الهیه از عصمت کبری برخوردار و در این مقام شریکی برایش نبوده است. از این دیدگاه عقاید فرق مختلفه اسلامی در انتساب عصمت و کرامات خاص به ائمه و بزرگان خویش و افراط در این باور و بالا بردن آنان به مقامی مشابه و گاهی برتر از حضرت رسول و یا نزول مقام رسول الله به مقام افراد عادی بشری با تشییث به مفهوم ساده و ظاهری آیه مبارکه "قل انها انا بشر مثلکم یوحی الى..." (آلیه ۱۱۰ سوره الکهف) قرآن کریم بدون توجه به شرایط شایستگی مهبط وحی، مورد قبول تعالیم امر حضرت بها اللہ نمی باشد. به همین قیاس امی بودن حضرت محمد بدین معنی تلقی می شود که احاطه آن حضرت به جوامع و افراد بشری و نیازمندی آنان بر اثر تابش علم الهی بر قلب مردم حضرتش بوده است.

در مطالعه آثار قلمی و لسانی حضرت عبدالبهاء، علام نفوذ ادبیات اسلامی را، چه در تفسیر آیات و احادیث آن و چه به عنوان شاهد، به وفور ملاحظه می نماییم و عدم توجه به حقانیت حضرت رسول اکرم و قرآن مجید قاطعیت این آثار را زیر سوال خواهد برد.

حضرت ولی عزیز امرالله در کتاب «قد ظهر یوم المیعاد» "The Promised Day Is Come" صفحه ۱۰۸ پاراگراف آخر می فرمایند(به مضمون) "...نباید هیچیک از مؤمنین به حضرت محمد رسول الله که این صفحات را قرات می نمایند کوچکترین شک و یا تصویری نمایند که دیانت بهائی، دیانت اسلام و یا پیغمبریش و یا کتاب آسمانیش و یا جانشینان بر حقش و یا حتی یکی از تعالیم مبارکه اش را ناچیز شمرده و یا خواهد شمرد..." لذا اگر گفته شود که حضرت رسول اکرم در سیما مظهر ظهور مستقل دارای عصمت کبری و شارع یکی از مهمترین ادیان در جامعه بشری، در آثار دیانت بهائی جلوه گر و نمایان است، سخنی دور از حقیقت نخواهد بود.

سوابق و مضامین لوح عمه

علاءالدین قدس

لوح با مطلع "یا عمتی الحنونه"، مندرج در جلد دوم مکاتیب، از آثار مبارکه حضرت عبدالبهاء خطاب به عمه شان، شاه سلطان خانم، خواهر پدری حضرت بها‌الله است که از لیها او را «عزیه خانم» می‌خوانند و در عکا در دوره عهد و میثاق نازل شده است.

شاه سلطان خانم نه فقط مؤمن نشده، بلکه به هاداری از میرزا یحیی ازل پرداخته و به مخالفت و دشمنی با جمال اقدس ایهی به پاخته بود.

حضرت بها‌الله در لوحی به اعزاز ورقای شهید در این باره چنین می‌فرمایند: "...اخت این مظلوم فرسنگها از حق بعيد مانده ... این خواهر با ما نبوده و یحیی را در این امر ندیده. نظر به حب دنيا و انتساب به صاحبان عزت و غنى از مظلوم گذشت و به ظالم پيوست و به سبب اين خيانات كبرى به اعداء منضم و منتسب و حال به نار بغضا مشتعل... به مکرى ظاهر شده که عالم از آن متغير. ابدأ از اين امر آگاه نه ولکن از بعضی از مظاهر ابلیس تلبیسهای لاتحصی اخذ نموده و به شقاوت کبری ظاهر شده و بر ضر مظلوم قیام کرده" (نقل از کتاب اقلیم نور، ص ۱۸۸،۱۸۸)

حضرت عبدالبهاء در این نوشته با بیانی زیبا و رسا و عباراتی نغز و شیوا و در قالب تشبیهات و استعارات و امثال، عمه خویش را به درک واقعیتها و حقایق و مآلًا حقانیت و راستا و عظمت و بزرگی مظہریت ظهور برادر والا گهرش یعنی حضرت بها‌الله پند و اندرز می‌دهند و راهنمایی و هدایت می‌نمایند و از جمله چنین می‌فرمایند: "...ای عمه مهربان، امکان از نسیم جانبیخش خوی برادر بزرگوارت در اهتزاز و آئینه جهان نمای جهان از پرتو رویش روشن و ممتاز. صیت بزرگواریش طنین در سپهر بربن انداخته و آوازه دلبریش در جهان علیین افتاده. آیا انصاف است که ورقه ای از سدره مبارکه اش مهجور ماند و شمره ای از شجره طیبه‌اش محروم گردد؟ لا و الله. آن عمه محترمه باید سرحلقه ورقات مقدسه باشد و شمع افروخته در انجمان مخدرات منجذبه. در کتاب علیین آیه مبین باشد و در دفتر موقدنات عنوان عظیم..."

باری، با این همه، نامبرده همچنان در عقیده و شیمه و روش و شیوه خود باقی ماند و نصایح و وصایای مشفقاتانه مرکز عهد و میثاق یعنی برادرزاده‌اش در او مؤثر نیفتاد و شمر و نتیجه ای بیار نیاورد. تا آنجا که در پاسخ و رد مطالب مندرج در لوح مذکور کتابی هم زیر عنوان «تبیین الناشین» که به صورت ظاهر از زبان عمه خانم گفته‌آمده و در واقع به قلم میرزا احمد امین‌الاطباء رشته ازلی نوشته شده، از سوی از لیها چاپ و منتشر گردید.

از جمله کارهای خصمانه حاج عمه خانم، مخالفت او با ازدواج شهریانو خانم دختر برادر حضرت

بها اللہ ، میرزا محمد حسن ، با غصن اعظم در ایام ادرنه و ترتیب فرستادن و ازدواج او با میرزا علیخان پسر صدراعظم ، میرزا آقاخان نوری ، بوده که مایه خون دل و اندوه و رنجش جمال اقدس ابھی و هم حضرت عبدالبهاء در آن روزگار گردید و این موضوع بارها در آثار نازله یادآوری شده است. از جمله در لوح به اعزاز نبیل ، مندرج در مجموعه اشراقات ، ص ۱۰۱ و ۱۰۲ چنین می فرمایند:

"...لعمالله او با ما نبوده و از این امر آگاه نه. خطای بزرگی از او ظاهر و آن اینکه ورقه ای که از دوست بوده و به او منسوب لاجل عزت ظاهرا دنیا به خانه دشمن فرستاد و بعد اعراض نمود و به غیر تمسک جست... از قرائت لوحی عاجز ولیکن بر او هام متوجهین به شانی افزوده که غیر حق را بر آن عالم نه... شصت سال از عمرش می گذرد و الی حين فائز نشده به آنچه سزاوار است. حب دنیا و جاه او را بر عملی داشت که زفات مقربین مرتفع و عبرات مخلصین نازل..."

مندرجات لوح بسمله

معین افنانی

این لوح به زیان فارسی و عربی نازل گشته و از آثار دوران آخر عکا میباشد. در منابع امری مخاطبی برای این لوح ذکر نگشته است اما از محتوای لوح مشخص است که این اثر خطاب به شخص مؤمن ثابت قدم نازل گشته است. در چند مورد مخاطب را انذار میفرمایند که از شمال وهم به یمین یقین توجه نماید و ندای مظلوم را با دیده انصاف بنگرد. در انتهای لوح نیز مناجات مفضلی بعربي نازل گشته که به مخاطب میفرمایند این مناجات را بخواند و از درگاه الهی بخارط اعمال گذشته خوش طلب بخشش نماید که شاید فضل الهی شامل حالش گردد و صراط مستقیم را بیابد. نکاتی که در این لوح مطرح گشته است شامل موارد ذیل است:

* مقصود از آفرینش معرفت حق جل و جلاله بوده است.

* انسان چون به مقام بلوغ رسید باید تحری حقیقت نماید و بدون حب و بغض در امریکه مردم بآن متمسکند تفکر کند. در عالم احزاب مختلفه موجود و هر حزبی خود را حق میداند، لذا بر هر نفسی لازم است که با عدل و انصاف در امرالله نظر نماید و تفحص کند.

* علمای شیعه معتقدند که حضرت قائم موعود بکلمه‌ئی تکلم خواهد نمود که نقیابی ارض از آن کلمه اعراض نموده فرار خواهد کرد. حال در احوال علما نظر نمایند که ابدأ گمان نمی کنند اعراض ایشان در این ظهور جدید از چه بوده است.

- * حضرت عیسی به آیات بینات ظاهر شد ولی بقسمی بلاایا بر آنحضرت وارد شد که به سما، چهارم صعود نمود.
- * امر عظیم است و مطلب بزرگ و یوم یومیست که اسرار مستوره در قلوب و نفوس ظاهر و آشکار خواهد شد.
- * آنچه سبب نجات عالم و راحت کل بود در این ظهور القاء گشته و هیچ امری از امور مانع و حایل این مقصود نگشته است. حتی در بحبوحة بلاایا در سجن اعظم آنچه که لازم بود ذکر گشت.
- * جمال قدم در باره خویش میفرمایند که این عبد از اهل علم نبوده و مدرسه نرفته و بر حسب ظاهر در بیت یکی از رجال متولد شده و باو منسوب.

ضمیمه

راهنمایی برای مطالعه آثار حضرت اعلیٰ تهیه کننده: حبیب ریاضتی

- الف- اهم آثار نازله قبل از بعثت
- ۱- رساله فی السلوك و رساله فی التسید
- ۲- تفسیر بر جزء اول سوره بقره و قسمتی از جزء دوم سوره بقره
- ب- مهمترین آثار نازله در شیراز ۱۸۴۶-۱۸۴۴
- ۱- تفسیر سوره یوسف
- ۲- توقيع اول به محمد شاه
- ۳- توقيع اول به میرزا آغا سی
- ۴- صحیفة مخزونه
- ۵- لوح سلطان عبدالحمید

مهمترین آثار از سپتامبر ۱۸۴۴ تا مارچ ۱۸۴۵

- ۱- صحیقه بین الحرمین
- ۲- تفسیر البسمله
- ۳- خصائص سبعه
- ۴- کتاب الفهرست
- ۵- صحیفة اعمال سنه
- ۶- توقيعات خطاب به محمد شاه و میرزا آغا سی

مهمترین آثار از مارچ ۱۸۴۵ تا سپتامبر ۱۸۴۶

- ۱- صحیقه عدیله
- ۲- رساله فروع عدیله (کتاب الطهاره که قسمتی از این کتاب است)
- ۳- تفسیر سوره کوثر
- ۴- تفسیر حرف الها
- ۵- شرح و تفسیر بر احادیث مشهور اسلامی

ج- مهمترین آثار نازله در اصفهان از سپتامبر ۱۸۴۶ تا مارچ ۱۸۴۷

- تفسیر و العصر
- نبوت خاصه
- رساله ذهبيه
- رساله فى تشخيص غنا

د- اهم آثار نازله از اصفهان تا ماکو بين مارچ ۱۸۴۷ و جولای ۱۸۴۷

- توقیعات به محمد شاه و میرزا آغا سی
- توقیع شاه عبدالعظیم
- توقیع به علماء در قزوین

ه- اهم آثار نازله در ماکو از جولای ۱۸۴۷ تا اپریل ۱۸۴۸

- بیان فارسی
- بیان عربی
- دلائل سبعه (فارسی و عربی)

و- اهم آثار نازله در چهريق از می ۱۸۴۸ تا جولای ۱۸۵۰

- لوح الحرفات
- کتاب الاسماء
- پنج شان
- خطبة قهريه
- توقیع به محمد شاه
- کتاب هیكل الدین

مهمترین آثار نازله از می تا سپتامبر ۱۸۴۹

- تفسیر سوره یوسف
- توقیع اول به محمد شاه
- توقیع اول به میرزا آغا سی
- صحیفة مخزونه
- لوح سلطان عبدالحمید

مهمترین آثار از سپتامبر ۱۸۴۴ تا مارچ ۱۸۴۵

- ۱- صحیفه بین الحرمین
- ۲- تفسیر البسمله
- ۳- دلائل سبعه
- ۴- کتاب الفهرست
- ۵- صحیفة اعمال سنه
- ۶- توقیعات خطاب به محمدشاه و میرزا آغاسی

مهمترین آثار از مارچ ۱۸۴۵ تا سپتامبر ۱۸۴۶

- ۱- صحیفه عدله
- ۲- رساله فروع عدله (کتاب الطهاره که قسمتی از این کتاب است)
- ۳- تفسیر سوره کوثر
- ۴- تفسیر حرف الهاء
- ۵- شرح و تفسیر بر احادیث مشهور اسلامی

ج- مهمترین آثار نازله در اصفهان از سپتامبر ۱۸۴۶ تا مارچ ۱۸۴۷

- ۱- تفسیر و العصر
- ۲- نبوت خاصه
- ۳- رساله ذهبيه
- ۴- رساله فی تشخيص غنا

د- اهم آثار نازله از اصفهان تا ماکو بین مارچ ۱۸۴۷ و جولای ۱۸۴۷

- ۱- توقیعات به محمدشاه و میرزا آغاسی
- ۲- توقیع شاه عبدالعظیم
- ۳- توقیع به علماء در قزوین

ه- اهم آثار نازله در ماکو از جولای ۱۸۴۷ تا اپریل ۱۸۴۸

- ۱- بیان فارسی
- ۲- بیان عربی
- ۳- دلائل سبعه (فارسی و عربی)

و- اهم آثار نازله در چهريق از من ۱۸۴۸ تا جولای ۱۸۵۰

- ۱- لوح الحرفات
- ۲- كتاب الاسماء
- ۳- پنج شان
- ۴- خطبة قهريه
- ۵- توقيع به محمد شاه
- ۶- كتاب هيكل الدين

انتشارات مجمع عرفان

سفینه عرفان، دفتر اول

سفینه عرفان، دفتر دوم

سفینه عرفان، دفتر سوم

سفینه عرفان، دفتر چهارم

سفینه عرفان، دفتر پنجم

راهنمای مطالعه آثار قلم اعلیٰ، دفتر اول، دوره طهران - بغداد

(نشر سوم با تجدید نظر و اضافات کلی)

راهنمای مطالعه آثار قلم اعلیٰ، دفتر دوم، دوره اسلامبول - ادرنه

راهنمای مطالعه آثار قلم اعلیٰ، دفتر سوم، دوره عکا (بخش اول)

راهنمای مطالعه آثار قلم اعلیٰ، دفتر چهارم، دوره عکا (بخش دوم)

راهنمای مطالعه آثار حضرت عبدالبهاء، دفتر اول (نشر دوم)

مثنوی ابیهی: معرقی تحلیلی و تطبیقی مثنوی جمال مبارک

بسیط الحقيقة: راهنمائی برای مطالعه لوح مبارک بسیط الحقيقة

M. Momen (ed.), *Scripture and Revelation* (Oxford: George Ronald, 1997)

Lights of 'Irfán: Compilation of Papers Presented at 'Irfán Colloquia, Book One

Lights of 'Irfán: Compilation of Papers Presented at 'Irfán Colloquia, Book Two

Lights of 'Irfán: Compilation of Papers Presented at 'Irfán Colloquia, Book Three

Booklets of Abstracts: Papers Presented at 'Irfán Colloquia, 1993-2001

مجامع عرفان

تشکیل مجتمع عرفان به منظور تشویق مطالعه و تحقیق در آثار مقدّسة ادیان الهی و اصول معتقدات بهائی در سال ۱۹۹۳ آغاز شد. این مجتمع هم‌ساله بطور جداگانه به زبانهای فارسی و انگلیسی و آلمانی در اروپا و در امریکای شمالی در مدرسه لوهلن (در میشیگان) و مدرسه بهائی بوش (در کالیفرنیا) برگزار می‌شود. اولین برنامه آموزشی مجتمع عرفان تحت عنوان "مطالعه آثار قلم اعلیٰ" از سال ۱۹۹۷ آغاز شد و اکنون مطالعه آثار حضرت نقطه اولی و حضرت عبدالبهاء ادامه دارد.

برنامه‌های مجتمع عرفان در امریکای شمالی با مساعدت صندوق یادبود حاج مهدی ارجمند و صندوق پژوهشیاری نادیا سعادت، و کمک اهدایی دکتر ناصر و مهشید درخshan و با همکاری دفتر امور احباب ایرانی- امریکائی محفل مقدس روحانی ملی بهائیان ایالات متحده و شورای منطقه‌ای بهائی در کالیفرنیا تشکیل می‌گردد.